

FÁM ERIKA

Ready-made újratöltve

Martini Yvette művészetéről

Művészet

A grafikus, vizuális művész Martini Yvette Kézdivásárhelyen született 1976-ban, ma Budapesten él. Alkotásai a konceptualizmus jegyében születnek, nagyon széles műfaji skálát átfogva. Installációk, videók, illusztrációk, díszletek, jelmezek gazdag palettájával körvonalazható munkássága, amelyet a kísérletezés, az újragondolás szenvedélye jellemez. A Sepsiszentgyörgyi Plugor Sándor Művészeti Líceumban érettségizett, majd a kolozsvári képzőművészeti akadémia grafika szakán végzett.

Több európai városban voltak kiállításai, pedagógusként dolgozik, meséket ír, saját kötetében, *A tizenhetedik vendég-papucs* (Koinónia kiadó, 2014) című gyerekkönyvben íróként és illusztrátorként is bemutatkozik. Több ösztöndíjat kapott külföldön, továbbképzéseken vett részt, egyéni és csoportos kiállításokon mutatta be munkáit. Egyéni kiállításai a Gyárfás-házban, Sepsiszentgyörgyön (1994), a KulturKontakt Gastatelierben, Bécsben (2001) valamint a Protokoll Stúdióban, Kolozsváron (2002) voltak megtekinthetők.

Díszlettervezőként 2003–2012 között dolgozott, többnyire a szarvasi Cervinus Teatrum előadásaihoz hozott létre vizuális kontextust, de a budapesti Ódry Színpad, a Millenáris, a székelyudvarhelyi színház is szerepel alkotásainak helyszínei között. A többi között Roland Schimmelpfennig: *Push up 1-3*, Michael Ende: *Momo / Millenáris*, Budapest, Georg Büchner: *Leonce és Léna*, Ivan Bukovčan: *Keringő a padláson*, Jozef Hollý: *Kubo*, Viktorie Hradská: *Commedia finita*, Samko Tale: *Temető-könyv*, Eve Ensler: *A vagina monológok*, Tolnai Ottó: *Bayer-aszpirin*, Lasica-Satinský: *Barátunk*, René és még más előadások is szerepelnek azon a listán, amely Martini színpadi alkotásait tartalmazza. Az Arcusfesten 2007-ben a legjobb díszlet és jelmez díját kapta a *Temető-könyv* előadással.

Nothing new under the sun,
2001, installáció, vegyes technika
(részlet)

FÁM ERIKA (1973, Sepsiszentgyörgy), a BBTE filozófia szakán végzett, Németországban folytatta posztgraduális tanulmányait, jelenleg a BBTE doktorandusza. Képeleméleti, filmelméleti írásait a *Filmtettben*, az *Apertúrában*, a *Játéktérben* közli. Képkutatói, filmalkotói, független értelmiségi tevékenységét a transzmedialitásra való nyitottság határozza meg, a vizuális művészetek (film, kortárs képzőművészet, színház) jelenségeit elemzi.

Martini Yvette számos alkotásában kész tárgyakat, ready-made-eket használ, de nem hagyja érintetlenül őket, részben kiemeli a használatból, funkcionalitásuk teréből, deterritorializálja, majd reterritorializálja (Deleuze), új térbe helyezi, gyökeretleníti a tárgyakat, megfosztja legtöbb köznapi tartalmuktól, hiányhelyeket teremtve ezzel, majd újratölti a tárgyakat, s azok önálló külön életet kezdenek élni. Az objektművészet sajátos formáját teremti meg. A rekontextualizálás, amelynek során

a tárgyak kilépnek hétköznapi használatuk teréből és egy alkotás részévé válnak, átminősítést tesz lehetővé. Az objektumok a kiállítóterekben keresnek otthont, így már soha nem térnek vissza eredeti közegükbe, új funkciót kapnak, elsősorban a látvány szintjén.

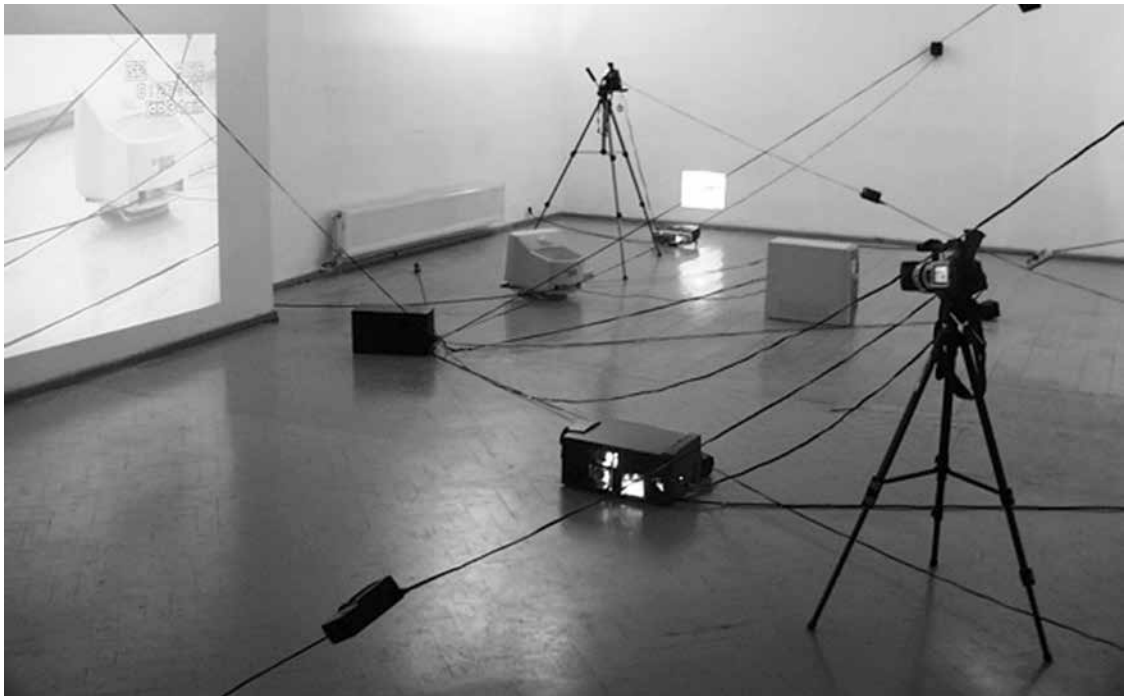
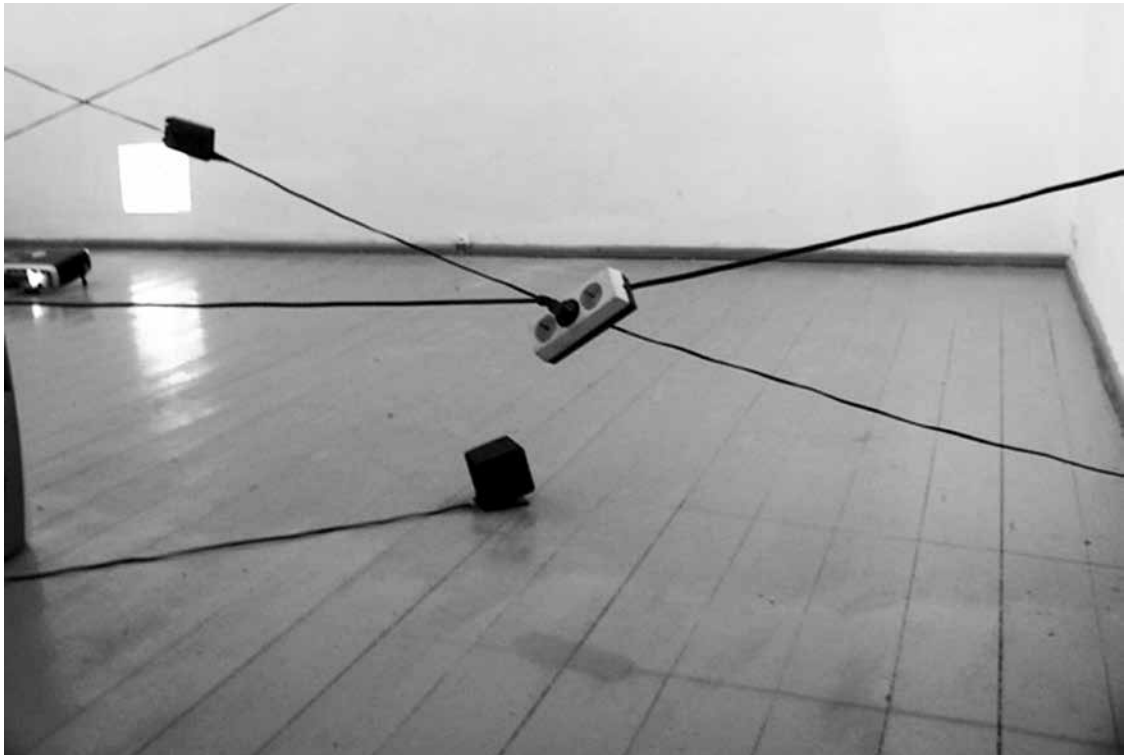
A *Semmi új a nap alatt* című installáció úgy kapcsol össze tárgyakat, hogy a cím – amely mindegyik tárgyon feliratként is megjelenik, szokatlan módon – közhelyértékű jelentésstartalmait minősíti át és fokozza fel, továbbá teljesen megfosztja elvont jelentésrétegeitől, konkretizálja, a babakocsin, a napernyőn, a baseballsapkán megjelenő felirat helyhez, élethelyzetekhez köti a művet. A felirattal ellátott ready-made-ek magányos elemekként állnak, amelyek használói nélkül vannak jelen, holott egy babakocsi, egy napernyő vagy egy sapka legfeljebb kirakati tárgy lehet a belső térben, mindhárom objektum szabadtéri használatban teljesedik ki, és csak az ember jelenlétéhez kapcsolva definiálhatók, a babakocsi gyerek nélkül, a sapka ember nélkül, a napernyő anélkül, hogy valakit megvédene a naptól, magányos, kifosztott tárgyak, lefokozott létükben tűnnek fel. A nap csak hiányelemként van jelen az installációban, amennyiben verbális utalás szintjén épül be a tárgyi összetevők tesztébe, mintegy védjegy, alapigazság, a létezés axiómája.

A 2002-ben létrehozott *Pool* című installáció profetikus, hálózatelméleti tézisnek is tekinthető. Ebben számos olyan tárgyi eszközt halmoz fel Martini Yvette, amely az intermedialis alkotások létrejöttének, bemutatásának kötelező feltétele. Ezeket a szerzők, kurátorok, kiállításszervezők igyekeznek minél inkább elrejtetni, mint a mű létét negatívan befolyásoló, a befogadás folyamatát akadályozó, nem praktikus, felesleges tárgyakat, ám ezek nélkül teljesen hozzáférhetetlenek lennének ezek a művek. Mintha egy átvilágított térbe lépnénk be, egy röntgenképbe, amely megmutatja a kortárs művészet anatómiai keresztmetszetét, fókuszpontba helyezi azokat a segédeszközöket, amelyek nélkül a multimediális, technikafüggő alkotások nem tudnának létrejönni, illetve nem lennének hozzáférhetők. A kábelek, amelyek többnyire rejtettségekben léteznek, főszerepet kapnak, nem igazodnak a tér struktúrájához, nem haladnak szoroson, megszeppenve a falak mellett, kábelrejtők alatt, hanem mintegy fellázadnak, szembeszállnak a belső térrel,

elfoglalják, uralják a teret, megnehezítik a mozgást, beleszólnak az érzékelés, a helyváltoztatás szokványos működésébe, akadálypályát alkotva, mintegy kihívásként vannak jelen. Martini munkáiban nagyon fontos a címadás, hiszen a cím mint szerkesztési elem jelenik meg, a pool fogalmának sokrétű jelentésstartalmait bontja ki az installáció, egyszerre érezzük magunkat huzalok uralta medencében, ahol meg kell tanulni úszni, a köztes teret keresve, a kijuttatás lehetőségét, illetve a fogalom rész jelentése is felfokozva van jelen, amennyiben kibúvót kell keresni, ha közelebb szeretnénk kerülni a műhöz, de megjelenik a pool game lehetősége is, hiszen a huzalokkal berendezett tér a biliárdjátékra való utalást is magában hordozza, a néző

Nothing new under the sun,
2001 (részlet)

*Pool, 2002,
installáció, vegyes technika*

mint játékos vehet részt ebben a sajátosan kialakított térben. Hálózatok sajátos világát idézi ez a munka, megelőzve a hálózatelmélet teoretikus megalapozását, miközben a néző is a hálózat része lesz, a mű része lesz, az installációban jelen levő kamerák segítségével a kiállítótér látogatói nemcsak fizikai jelenlétükkel, hanem a róluk létrejövő és kivetített képek által is részei lesznek a kiállított műnek. A néző belép a műbe, része a műnek, alakítja a művet, mozgásával, jelenlétével, ahogy ki- és belép a műből a befogadó, az interaktív installáció állandóan megújul, átalakul, változásban, mozgásban van.

A *Lábon járó könyvtár* olyan installáció, amelyben hangsúlyos szerepet kapnak a szavak: mint jelzések, mint utalások, mint jelzőtáblák jelennek meg. Az installáció számos – könyvespolc nagyságú – pannóból áll, amelyek referenciális tárgyai a könyveknek és a polcoknak, itt a könyv és a polc ugyanazon az anyagi felületen jelenik meg, nem választható szét a könyv a polctól, nem emelhető le a polcról, nem vehető kézbe, csak a jelenléte fontos. A könyvekből csak a könyv gerince látszik, csak könyv címét és szerzőjének nevét olvashatjuk el, de ezt a személyes könyvtárat az teszi sajátosan egyedivé, hogy itt mindegyik könyv fehér,

mindegyiken fekete filccel írt betűk jelzik a szerző nevét és a könyv címét, kézzel írt betűket látunk, ugyanazzal a kézírással, nagybetűkkel. Ennyiben elkölönböződik (Derrida) minden más könyvespolctól, hiszen ez csak Martini Yvette könyvespolca, rajta betűrendben a számára legfontosabb könyvek. Személyes kartotéknak is tekinthető ezeknek a meghatározó alkotásoknak a sora, amelyek csak kívülről láttatják a szerző saját világát, illetve azt a nagyapai örökséget, amely nem csak tárgyi transzgenerációs örökség, mint ahogyan a magánkönyvtárak is elsősorban vizuális élményként jelennek meg azok számára, akik betoppannak egy lakásba. Itt nem a könyvtár esztétikája a lenyűgöző, hanem az az intim kapcsolat, amely a szerző és a kézzel írt könyvcímek, a könyvek megszemélyesítése

Walking library, 2008,
installáció (részlet a kiállításról)

Walking library,
2008, installáció (részlet)

Walking library,
2008, installáció (részlet)

által jön létre, nem a borító a fontos, hanem azok a függőleges jelzőtáblák, amelyek eligazítanak az életnek nevezett labirintusban, mert az installáció, a könyvtár-installáció az elsősorban egy térszegmentálást alkot, mintha a könyvek városába, labirintusába került volna a néző. A könyvek hiányoznak, csak jelekként mutatkoznak meg, de nem válnak hiányhelyekké, hiszen rengeteg idő és energia halmozódik fel ezekben a képletes könyvespolcokban, ahol a könyvek gerince nem a nyomdafesték, nyomdagépek közvetítésével hordoz üzenetet, hanem kétkezi munka nyomán jön létre, illetve magában hordozza a választás szabadságának örömet, saját könyvtár ez, nem közkönyvtár, hanem magánkönyvtár, amely bárki számára látható, térképként, útmutatóként működik. Ez az installáció bizonyíték, hogy a könyv, a könyvtár elpusztíthatatlan, mert bennünk él tovább, az olvasóban, azokban, akik találkoztak a könyvvel, akik gyűjtik a könyveket, akik továbbadhatják, akár csak a Ray Bradbury *Fahrenheit 451* című regényében, ez a párhuzam kapcsolható a mű címével is, mert a bennünk élő, létező könyvtárt asszociálja.

Számos videómunkát is jegyez Martini Yvette, az *Igen-nem* című alkotás például geg-elemeket is tartalmaz és az ismétlés erejével feszíti fel a házasságkötés nyomán kialakuló szorongást, bizonytalanságot, az esketés pillanatában látjuk a nőt és a férfit, a folytonos újrakezdés, újraértelmezés, a bizonyosság nélküli döntés pillanatában. A holtomiglan-holtodiglan bizonyossága helyett a dokumentarista, önreflexív, biografikus videó ingamozgásban tartja a szerződéskötést, amely férfi és nő között megszülethet, illetve a végtelenített

folyama ennek az oda-vissza játéknak átfordítja a bizonytalanságot, hiszen ez az örök bizonytalanság lesz a bizonyosság maga, amely összeköti őket.

A tizenhetedik vendégpapucs Martini első könyve, amely elsősorban gyerekeknek és gyerekekről szól, de önreflexív munka is, amely a felnőttek világát éppúgy megmutatja, mint azt a viszonyrendszert, ahogy felnőttek és gyerekek egymás meghosszabbításai lehetnek. A könyv által egy család sajátos világába kapunk betekintést, ahol a kreativitás és szabad ötletek sora kitágítja az időt és a teret. A család hétköznapi valósága átminősül, mesebeli térként kezd működni, ahol egyenrangúak a királyság tagjai, és ahol a tárgyak fokozott jelenléttel bírnak. A kötet erős vizuális tartalommal hosszabbítja meg a történetek színes birodalmát, a könyv lapjain megjelenő illusztrációk transzgenerációs megerősítéseket is hoznak, illetve dokumentarista elemekkel erősít rá a szerző a valóság meseszerűségére és a mesék valóságépítő erejére.

*Solarom,
2004, installáció, közös munka
Csiki Csabával és Szabó Péterrel*

*Move-able (kultúrkontakt),
2001, a művész a vetített kép előtt*

*Move-able (kultúrkontakt),
2001, installáció, vegyes technika*

*Illusztráció A tizenhetedik vendégpapucs c.
meséskönyvből, 2004*

*Vakcina, 2011,
installáció, vegyes technika*